

Ert tjänsteställe, handläggare

Ert datum

Er beteckning

Vårt tjänsteställe, handläggare

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Kenneth Felldén, kenneth.fellden@mil.se

AST TU Undersökning tjänstetecken OR-SO

(1 bilaga)

Svar senast**2024-06-28*****Bakgrund***

Syftet med tjänstetecken och gradbeteckningar är att individers kompetens och färdigheter ska vara lätt igenkänningsbara i de symboler som bärs på uniformen.

Den svenska armétraditionen¹ för gradbeteckningar för meniga och specialistofficerare uppfattas som otydliga vid samverkan med utländska samarbetspartners, de är även svåra för svenskar att skilja från officersgrader. Ingen otydlighet har framkommit för gruppbefäl och officerare.

I samband med införande av ny tjänsteuniform överser Försvarsmakten tjänstetecken och inför kommande byte även gradbeteckningar. Stridskrafterna hemvärn bär i sin helhet och ledning/underrättelse samt logistik i många fall arméuniform med motsvarande tjänstetecken. Översynen måste ske gemensamt².

Denna undersökning är en inledande del till kommande remiss avseende tjänstetecken till ny tjänsteuniform.

Armén och stridskrafterna behöver få in personalens uppfattning om behovet av eventuell ändring av gradbeteckningar. Vi måste säkerställa att vi även får med synpunkter från den personal som kommer bära tjänstegraderna framöver – de yngre!

¹ Även marinen har konstaterat att främst specialistofficerares gradbeteckningar upplevs som otydliga och ofta misstolkas som officersgrader.

² Dessutom tillkommer att en eventuell förändring även blir universell för markstridsuniform och förändringar måste även fungera för marinen och flygvapnet.

(kenfel01)

Postadress

PI 930

749 81 Enköping

Besöksadress

Skolhuset, Byggnad 223, Södra
ingången

Telefon

0171-15 70 00

Telefax

0171-15 70 44

E-post, Internet

exp-ast@mil.se

www.forsvarsmakten.se/armestaben

Historik

Under arméns 500-åriga historia har grader och gradbeteckningar ofta ändrats och justerats. Både uniformer och gradbeteckningar konsoliderades från slutet på 1700-talet intill slutet på 1800-talet.

De kvarvarande uniformerna från 1800-talet (m/1886 och m/1895) bärs idag till parad av Livgardet och från sergeants grad bärs beteckningarna traditionellt på axelklaff medan gruppbefälet traditionellt bär sina beteckningar på vänster ärm (1 till 4 streck). Det förtjänar att framhållas att den svenska sergeanten och fanjunkaren till skillnad från många utländska motsvarigheter alltid har burit officerskopplade gradbeteckningar (men på manskapsuniform).

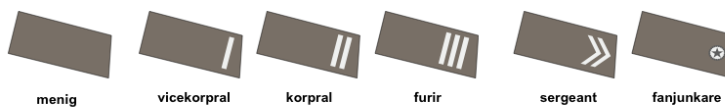
Till uniform m/1906 för armén infördes enhetliga gradbeteckningar i form av mellanblå ärmlister på vapenrockens och kappans underärmar. Underofficerare bar 1-2 galoner med en liten ögla. Underbefälet bar 1-3 redgarnssnören utan ögla på samma ställe. Manskapat bar enbart en mellanblå ärmlist.

På arméns uniform m/1923 bars gradbeteckningarna på vapenrockens ståndkrage och på kappans axelklaffar. Stjärnknapp återkom och vinklar användes som symboler för underofficerare.

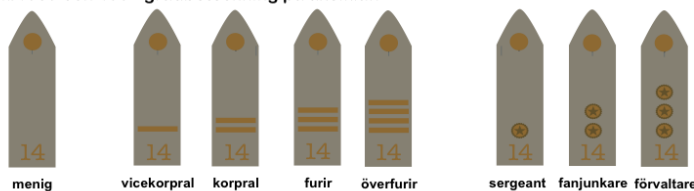
Exempel m/1906 gradbeteckning på underarm

Exempel m/1923 gradbeteckning på krage

Exempel m/1939 och 1952 gradbeteckning på axelklaff

Fanjunkare fick tjänsteställning som underlöjtnant (fänrik) och graden betecknades därför med en stjärnknapp i syfte att likställa de två. Användandet av stjärnknapp utvecklades när fler underofficersgrader tillfördes, sergeant (en knapp) likställdes med fänrik i tjänsteställning och fanjunkare (två knappar) med löjtnant. Senare tillfördes graden förvaltare (tre knappar) som likställdes med kapten.

Flygvapnets gradbeteckning för graderna sergeant och uppåt använder stjärnknappen som markör för graderna sergeant till flottiljförvaltare och den kombineras med 8 mm galoner.

Nya uniformer

Tjänsteuniform 26

Tjänsteuniform m/26 (TU26) tas fram i en modell för kvinnor och en modell för män³. Uniformen är designad i syfte att tydligare signalera arméuniform, ha bättre passform samt bättre kvalitet. Under 2024 genomförs försöksverksamhet för att kontrollera passform, detaljer och för att få ett bra underlag inför byte till ny färgskala. Uniformen introduceras under 2026/2027 och ersätter efterhand uniformssystem m/87. Tjänstetecken och knappar behålls i huvudsak. Gradbeteckningar för officer är inte under förändring.

Markstridsuniform 24

Markstridsuniform 24 (MSU24) är framtagen för att ersätta fältuniform m/90 (FU90). Introduktion sker under 2025 och införs sedan efterhand. FU90 används parallellt under införandet och fältjacka 90 lätt planeras att vara kvar som "arbetsuniform". Till MSU24 kommer tjänstetecknen ingå i materielsystemet och ha M-nummer. Gradbeteckning bärs på både vänster och höger ärm. Arbetsområdesbeteckning (truppslag, fackområde) bärs på vänster ärm. Utbildningsbeteckning (utbildningstecken, yrkestecken) bärs på höger ärm.

Utländska system för gradbeteckningar

Nordatlantiska systemet

Danmark har haft sitt gradsystem under lång tid, man valde tidigt ett system med vinklar och bågar likt det amerikanska. Norge bytte till ett eget men motsvarande system i samband med introducerandet av deras nya befälssystem för några år sedan. Diagonala streck som visar antal tjänstgöringsår bärs på underarmen.

Det amerikanska- respektive det brittiska systemet (som med små avvikelser bärs inom Commonwealth) är olika till utseende och användning.

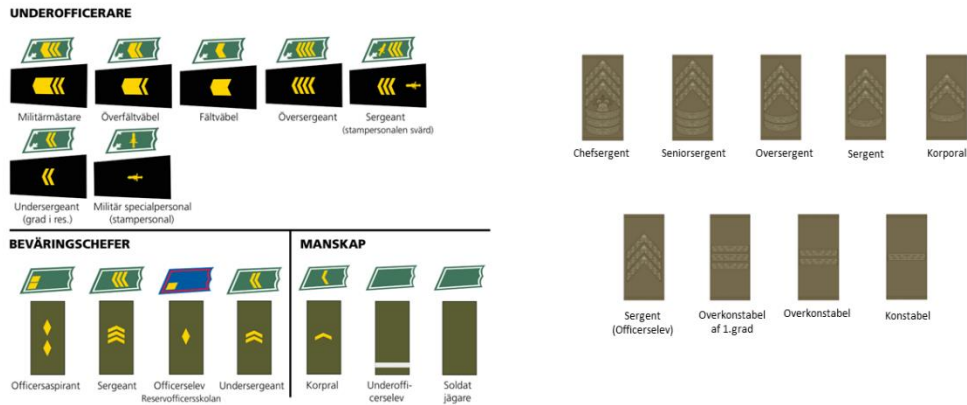
Östersjösystemet

Finland använder ett system med smala vinklar som vid högre grader kompletteras med en tjock vinkel. Finland använder ett svärd (del av riksvapnet) för att märka ut meniga och gruppbefäl som är stampersonal. Systemet - med nationella egenheter - återfinns även i de baltiska staterna och i Tyskland.

³ Dam och herrmodellerna är utseendemässigt likvärdiga. Uniform för gravida ingår i systemet och ska vid införande vara lagervara vid förråd (inte sys på beställning).

Exempel

Två exempel, ”östersjösystemet” representeras av det Finska till vänster och ”nordatlantsystemet” av det Danska till höger.

Uppgift

I syfte att få in synpunkter på om vi behöver byta system och i så fall vilken typ av system samt placering på tjänsteuniformen vill vi att ni svarar på frågorna.

Det viktigaste synpunkterna är de som kommer från den senaste generationen befäl och meniga. Förslagsvis gör detta i samband med APT eller motsvarande. Det är inte lika viktigt att få synpunkter från befäl med examen från tidigare truppplagskolor (OHS), Krigshögskola och av officerare.

Underlaget kommer att vara vägledande för hur armén driver detta vidare.

- 1) Ska vi behålla det svenska systemet eller byta? Med motiv.
- 2) Om vi ska byta föredrar ni en lösning baserad på ”östersjösystemet” eller ”nordatlantsystemet”? Med motiv.
- 3) Bör meniga, gruppbefäl och specialistofficerare bära gradbeteckningar på axeln eller på överarm på vapenrock till TU26?⁴ Med motiv.
- 4) Övriga synpunkter. (Rita inte egna förslag till system).

⁴ Marinen och flygvapnet bär gradbeteckning på ärm i enlighet med deras traditioner. På skjorta, tröja och kappa/jacka bärs gradbeteckning på axelklaff.

Arméledningen vill även ha er uppfattning om nedanstående:

- A. Bör baskern indelas truppslagsvis och behållas vid byte till armégemensamma organisationsenheter (och andra)? Med motiv.
- B. Ska märket bytas till arméns vid byte till armégemensamma organisationsenheter (och andra)? Med motiv.

MÖRKBRUN	INFANTERIET LG/inf, I 13, I 21, (JFK)
GRÖN	KAVALLERIET, LED/UND LG/kav K 3, K 4, UndsäckC
VINRÖD	FALLSKÄRMSTRUPP FJS, Fskavd
SVART	PANSARTRUPPERNA P4, P 7, P 18, I 19
KAKI	HEMVÄRNET HV
BLÅ	ARTILLERIET, LUFTVÄRNET, INGENJÖRTRUPPERNA, TRÄNGTRUPPERNA, CBRN-FÖRBAND, LED/UND, LOG A 8, A 9, Lv 6, Ing 2, SWEDEC, T 2, SkyddC (I 19/ing och I 19/träng?), LedR, FMTIS, FMLOG, FMTS, FömedC
EGEN TIDIGARE FÄRG	Ast, MSS (och vid tjänstgöring på t.ex. utbildningsgrupp, MR-stab, HKV)

Efter diskussion hos relevant personal sammanställs svaren förbandsvis med kommentarer från förbandsförvaltare (lämpligtvis även med ett samlat råd från samtliga personalkategorier). Svaren skickas till respektive Försvarsgrens-, stridskraftsförvaltare, FG/SK-förvaltarna sammanställer därefter underlaget och redovisar för FST.

Svar till respektive FG/SK-förvaltare senast 2024-06-28.

Detta tilläggsuppdrag har beslutats av chef förbandsproduktionssektionen, övlt Filip Scheynius. I den slutliga handläggningen har som föredragande deltagit arméförvaltare, regfv Kenneth Felldén.

Scheynius, Filip

C Förbandsproduktionssektionen

Handlingen är fastställd i Försvarsmaktens elektroniska dokument- och ärendehanteringssystem.

Sändlista

AST, LG, I 13, I 19, I 21, K 3, K 4, P 4, P 7, P 18, A 8, A 9, Lv 6, Ing 2, T 2,
SWEDEC, SkyddC, MSS
FST STÖD LEDUND, FST STÖD LOG, FST RHS, SFL
MR Syd, MR Väst, MR Mitt, MR Norr, HvSS
FMLOG, FMTS, FömedC
LedR, FMTIS, FMUndSäkC
SOG

För kännedom

HKV, OPL, FST GEN UTB
MS
FS